

**İHTİYATİ HACİZDEN SONRA DAVA AÇILDIĞINA İLİŞKİN
BELGENİN İCRA MÜDÜRLÜĞÜNE İBRAZININ
İHTİYATİ HACZİ TAMAMLAYAN MERASİME ETKİSİ**

Dr. Adnan DEYNEKLİ*

**I- İHTİYATİ HACZİ TAMAMLAYAN MERASİM HAKKINDA
GENEL BİLGİ**

İhtiyati haciz bir alacağın tahsilini veya bir teminatın alınmasını mümkün kılmak amacıyla, alacaklının talebi üzerine borçlunun bazı mal ve alacaklarına yetkili makam tarafından el konulmasıdır¹. Niteliği itibarıyla ihtiyati haciz geçici bir hukuki himaye tedbiridir. Geçici olmasından dolayı kanunkoyucu ihtiyati haczi zaman içinde geçerli kılmak ve bu tedbiri ayakta tutmak için ihtiyati haczi tamamlayan merasimi düzenlemiştir². İhtiyati haczi tamamlayan merasim İİK'nun 264. maddesinde düzenlenmiş olup, hükümde öngörülen süreler içinde işlem yapılmamasının veya dava açılmamasının sonucu, ihtiyati haczin hükümsüz kalmasıdır. Bu düzenleme ile borçlunun mal ve alacaklarına uygulanan ihtiyati haczin geçerliliğini devam ettirmesi alacaklının keyfine bırakılmamış, alacaklıya belli sürelerde kanunda öngörülen işlemleri yapma zorunluluğu getirilmiştir.

İİK'nun 264. maddesine göre dava açılmadan veya icra takibine başlamadan evvel ihtiyati haciz yaptırmış olan alacaklı, haczin uygulanmasından, haciz borçlunun yokluğunda yaptırılmışsa haciz zabıt varakasının kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde takip talebinde bulunmaya veya dava açmaya mecburdur (1. fıkra).

Alacaklı genel haciz yoluyla takip yolunu tercih ederse ödeme emrini alan borçlu ödeme emrine itiraz edebilir. Bu itirazın tebliğinden

* Yargıtay 19. Hukuk Dairesi Tetkik Hakimi

¹ Berkin, Necmettin: İhtiyati Haciz, İstanbul 1962. s.2.

² Postacıoğlu, Şükrü: İhtiyati Haczi Tamamlayan Merasimle İlgili Bazı Meseleler, Ege Üniversitesi HFD, sa. 1, s.1.

itibaren alacaklı 7 gün içinde icra mahkemesinde itirazın kaldırılmasını veya genel mahkemede itirazın iptalini istemelidir. İcra mahkemesi itirazın kaldırılması talebini reddederse, alacaklının kararın tefhim veya tebliğinden itibaren 7 gün içinde genel mahkemede dava açması gerekir (İİK. m.264/2).

Alacaklı ihtiyati hacizden sonra adi iflas yolu ile veya kambiyo senetlerine özgü iflas yoluyla takipte bulunmuş veya iflas yoluyla takipten sonra borçlunun mallarını haczettirmişse, borçlunun iflas ödeme emrine itiraz edip etmemesine göre ihtiyati haczi tamamlayan merasim farklılık gösterir.

Eğer borçlu ödeme emrine itiraz ederse bu itiraz hemen alacaklıya tebliğ olunur. Alacaklı tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde Ticaret Mahkemesine başvurarak itirazın kaldırılmasıyla beraber iflasa karar verilmesini istemesi gerekir (İİK m. 267/2).

Borçlu iflas ödeme emrine itiraz etmezse bu durum da alacaklıya tebliğ olunur. Alacaklı, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde Ticaret Mahkemesine başvurarak borçlunun iflasına karar verilmesini istemesi gerekir (İİK m. 267/3).

Dava açıldıktan sonra ihtiyati haciz kararı verilmesi halinde ihtiyati haczi tamamlayan merasim İİK'nun 4949 sayılı Kanunla değişik 264/3. maddesinde düzenlenmiştir. İnceleme konumuz bakımından bu düzenleme üzerinde durmayacağız.

II- İHTİYATİ HACİZDEN SONRA DAVA AÇILDIĞINA İLİŞKİN BELGENİN İCRA MÜDÜRLÜĞÜNE İBRAZININ İHTİYATİ HACZİ TAMAMLAYAN MERASİME ETKİSİ

Dava açılmadan önce ihtiyati haciz kararı alınmış ise haczin uygulanmasından, haciz borçlunun yokluğunda yapılmışsa haciz zabıt varakasının tebliğinden itibaren 7 gün içinde alacaklının takibe geçmesi veya dava açması gerekir (İİK m. 264/1).

İhtiyati hacizden sonra süresinde takibe geçerek ihtiyati haczi geçerliliğini koruyan alacaklının haciz yoluyla başlattığı takibinde

ödeme emrine itiraz halinde 7 gün içinde icra mahkemesinde itirazın kaldırılmasını istemesi veya aynı sürede genel mahkemede dava açması gerekir (İİK m. 264/2). İflas yoluyla takiplerde de İİK'nun 267. maddesinde öngörülen sürede alacaklının iflas davası açması gerekir.

Acaba alacaklı, İİK'nun 264/1. maddesinde öngörülen sürede dava açtığını İİK'nun 264/ 2. maddesinde öngörülen sürede itirazın kaldırılmasını talep ettiğini veya dava açtığını, İİK'nun 267. maddesinde öngörülen sürede iflas davası açtığını ihtiyati haczin infazının istendiği icra müdürlüğüne bildirme zorunluluğu var mıdır? Süresinde dava açtığını bildirmeyen alacaklının ihtiyati haczi İİK'nun 264/4. maddesi uyarınca hükümsüz hale gelir mi?

İhtiyati haczi tamamlayan merasimi düzenleyen İİK'nun 264. maddesinde itirazın kaldırılması talebinde bulunulduğuna, alacak veya itirazın iptali davası veya iflas davası açıldığına ilişkin belgenin icra müdürlüğüne ibraz edileceğine ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. İhtiyati tedbirle ilgili HUMK'nun 109. maddesi hükmü şöyledir: “*İhtiyati tedbir kararı dava ikamesinden evvel verilmiş ise tatbik edilmiş olsun olmasın kararın verildiği tarihten itibaren on gün zarfında esas hakkında dava ikamesi lazımdır. Bu müddette müddei (davacı) davasını ikame eylediğini müsbit evrakı, kararı tatbik eden memura ibrazla dosyaya vazî ve kaydettirerek mukabilinde ilmühaber almaya mecburdur. Aksi halde ihtiyati tedbir bir güne merasime hacet kalmaksızın kendiliğinden kalkar ve iktizasına göre vazolunan tedbirin fiilen kaldırılması ihtiyati tedbiri tatbik eden daire veya memurdan talep olunabilir*”.

İhtiyati haciz, ihtiyati tedbirin bir türü olarak HUMK'nun ihtiyati tedbirler faslında 102. maddesinde düzenlenmişken, bu madde 1424 sayılı Kanunun 342. maddesi ile 4.9.1929 tarihinde yürürlükten kaldırılmış ve yerine, İcra ve İflas Kanun'unun 257 vd. maddelerindeki düzenleme getirilmiştir. İhtiyati hacizle ilgili önceki düzenleme de gözetilerek tamamlayan merasim yönünden HUMK'nun 109. maddesindeki düzenlemenin kıyasen uygulanması gerektiği görüşü ileri sürülebilir. Ancak bu görüş aşağıda açıklayacağımız gerekçelerle kabul edilemez.

İhtiyati haczi tamamlayan merasimle ilgili İİK'nun 264. maddesinde 7 gün içinde itirazın kaldırılması talebinde bulunulduğuna veya dava açıldığına ilişkin bir belgeyi infaz memuruna ibraz

edileceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. İhtiyati haczin hangi hallerde hükümsüz kalacağına ilişkin İİK'nun 264/4. maddesinde alacaklının takip yapmak veya dava açmak için öngörülen süreleri geçirmesi hakkında ihtiyati haczin hükümsüz kalacağı belirtilmiştir. Demek ki, alacaklı İİK'nun 264/1-2 ve 267. maddesinde öngörülen sürelerde itirazın kaldırılması talebinde bulunulması veya dava açması halinde ihtiyati haciz geçerliliğini devam ettirecektir. Kanunkoyucu ihtiyati haczi tamamlayan merasim yönünden itirazın kaldırılması talebinde bulunulmasını veya dava açılmasını yeterli görmüştür³. İcra ve İflas Kanununda dava açıldığının icra müdürlüğüne bildirilmesine ilişkin düzenleme İİK'nun 89. maddesinde mevcuttur. Bu hükme göre 3. haciz ihbarnamesinin (bildiriminin) tebliğinden itibaren 15 gün içinde üçüncü kişinin dava açması ve dava açtığını 20 gün içinde icra dosyasına bildirmesi gerekir. Kanunkoyucu ihtiyati haczi tamamlayan merasimden olan dava açıldığının infaz memuruna bildirilmesine ilişkin İİK'nun 89. maddesindeki gibi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle dava açıldığına ilişkin belgenin ihtiyati hacizle ilgili infaz dosyasına ibraz zorunluluğu bulunmadığı görüşündeyiz.

İhtiyati haczi tamamlayan merasimden olan dava açıldığına ilişkin belgenin infaz müdürlüğüne ibrazının zorunlu olup olmadığının en önemli sonucu dava açıldığından haberi olmayan icra müdürünün ihtiyati haciz kaldırılmadan önce dava açılıp açılmadığı konusunda bir araştırma yapma zorunluluğu bulunup bulunmadığı konusundadır.

Bir görüşe göre bu durumda, icra müdürünün ihtiyati haczi kaldırmadan önce süresinde dava açılıp açılmadığını kendiliğinden araştırması menfaatler dengesine uygun olacaktır⁴.

Diğer görüşe göre, borçlunun dilekçesi üzerine icra müdürü, herhangi bir işleme girmeden, resen araştırma yapmadan borçlunun mallarını serbest bırakmalıdır⁵.

Kanaatimizce borçlunun ihtiyati haczin hükümsüz kaldığına ilişkin talebi üzerine icra müdürü dava açılıp açılmadığı konusunu

³ Postacıoğlu, ihtiyati haczin nitelik itibarıyla ihtiyati tedbir olduğunu, ancak İİK'nun boş bıraktığı noktalarda HUMK'nun uygulanmasına imkan veren bir hükme rastlanmadığından HUMK'nun 109. maddesinin bu olayda uygulanamayacağını belirtmiştir. Postacıoğlu, s.62.

⁴ Postacıoğlu, s. 62.

⁵ Jager, *Commentaire de la loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite*, s. 454 no 19 (Postacıoğlu, s. 62 dn. 15 den naklen).

araştırmadan ihtiyati haciz konusu malları borçluya teslim etmemelidir. Bu durumda icra müdürünün belli bir süre öngörerek bu sürede dava açıldığına ilişkin belgenin alacaklıdan istemesi, ibraz edilmemesi halinde ihtiyati haczin hükümsüz kalacağını alacaklıya muhtıra ile bildirmesi uygun olur⁶. Muhtırada ngrlen sürede dava açıldığına ilişkin belgenin ibraz edilmemesi veya ibraz edilen belgeye göre davanın sresinden sonra açıldığının tespit edilmesi halinde icra müdürü ihtiyati haczi kaldırmalıdır. İhtiyati haczin kaldırılması işlemine karşı alacaklı İİK'nun 16. maddesi uyarınca Őikayet yoluna gidebilir. İhtiyati haczi tamamlayan merasimin süresinde yapıldığı gerekçesiyle ihtiyati haczin kaldırılması talebi reddedilen borçlu da bu işleme karşı İİK'nun 16. maddesi uyarınca Őikayette bulunabilir.

Bu konuda uyuşmazlıkların ortaya çıkması ihtimal dahilinde bulunduğundan bundan sonra yapılacak İcra ve İflas Kanunu değişikliğinde konuya açıklık getirilmesi uygun olacaktır.

⁶ Postacıoğlu, s. 62. Bu Őekilde işlem yapmayan icra müdürünün kusurundan dolayı alacaklı İİK'nun 5. maddesi uyarınca Adalet Bakanlığı aleyhine tazminat davası açabilir.